

Op de bres voor terrorist

Peter Vermij, journalist

Waar eindigt de onverschrokken belangenbehartiging van een terrorist onder beperkingen, en begint medewerking aan een terroristische organisatie? Die vraag moet een jury in New York beantwoorden na een geruchtmakend proces tegen een Amerikaanse advocate. In Nederland, inmiddels ook bekend met terrorisme-verdachten onder beperkingen, zal het antwoord dezer dagen met interesse worden afgewacht.

Maanden duurde de rechtszaak tegen Lynne Stewart, een 65-jarige grootmoeder én een bekende, links-activistische advocate in New York. Haar cliënt is Omar Abdel Rahman, een blinde Egyptische sjeik die in 1995 levenslang kreeg wegens steun aan een samenzwering om beroemde gebouwen, waaronder het kantoor van de Verenigde Naties, op te blazen. Volgens de aanklacht bracht Stewart, in strijd met regels die ze had ondertekend, boodschappen van de sjeik over aan de pers. Haar zaak heeft Amerikaanse advocaten verdeeld. Voor de een is Stewart een heldin die strijdt tegen een overheid die steeds meer burgerrechten inperkt en advocaten van terrorisme-verdachten intimideert. Anderen achten naar acties misplaatst, en vrezen dat die slechts zullen leiden tot nóg draconischer maatregelen om te voorkomen dat advocaten privileges misbruiken.

OM DE TUIN

Sjeik Omar Abdel Rahman behoort tot de geestelijke leiders van de 'Islamic Group', een Egyptische organisatie die een islamitisch bewind nastreeft en verantwoordelijk wordt gehouden voor, onder meer, een moordaanslag op 58 buitenlandse toeristen in 1997. De organisatie heeft nauwe banden met Al-Quaida, een relatie die meermalen werd onderstreept door de eis van Osama bin Laden dat Rahman moest worden vrijgelaten. Ook in gevangenschap reikte de invloed van Rahman ver. Onder zijn radicale achterban in Egypte woedde in 2000 discussie of een in 1997 afgekondigde 'wapenstilstand' met de Egyptische regering moest worden opgeheven. De mening van de sjeik droeg, vanzelfsprekend, veel gewicht.

Lynne Stewart verdedigde Sjeik Rahman bij zijn rechtszaak, en besloot zijn belangen na de veroordeling te blijven behartigen. 'De ethische regels,' verklaarde zij tijdens haar eigen rechtszaak, 'verplichten ons zaken te accepteren, zelfs als het mensen betreft die door het brede publiek worden gehaat.'

De Amerikaanse regering was vastbesloten dat Rahman niet met zijn volgelingen mocht communiceren, omdat contact kon leiden tot opheffing van het bestand. En dus stelde Justitie hem in 1997 onder strenge beperkingen: Rahman mocht alleen nog contact hebben met zijn familie en advocaat. De laatste moest op haar beurt beloven dat ze geen boodschappen van Rahman aan volgelingen of de media zou doorgeven.

Achteraf valt te vermoeden dat Stewart in 2000, een jaar vóór de aanslag van 11 september, de ijver van Justitie om haar te betrappen heeft onderschat. Op grond van wettelijke regels die na 2001 nog werden uitgebreid, konden haar gevangenisbezoeken aan Rahman minutieus in de gaten worden gehouden. Dat bleek pas goed toen de aanklager eind augustus een film toonde opgenomen met een verborgen camera.

Beeld en geluid maakten pijnlijk duidelijk hoe Stewart had geprobeerd waarnemers achter een glazen wand om de tuin te leiden door luidkeels

Lynne Stewart

over koetjes en kalfjes te praten, terwijl haar tolk op fluisterende toon brieven van volgelingen aan de sjeik voorlas en zijn reacties noteerde. De sjeik betuigde steun aan leden van zijn groep die de wapenstilstand ter discussie wilden stellen. Tekst van die strekking belde Stewart een paar weken later door aan een journalist in Cairo, die ze prompt publiceerde. Eén van haar medewerkers belde zelfs regelmatig met leden van de groep.

Hoewel de aanklager niet claimt dat het krantenbericht tot terreurdaden leidde, achtte hij bewezen dat de advocate een terroristische organisatie had geholpen.

GELOOFWAARDIGHEID AANGETAST

Vanuit de getuigenbank probeerde Stewart eind vorig jaar de jury uit te leggen dat zij het haar plicht achtte de internationale aandacht gericht te houden op de zware omstandigheden van haar cliënt, die blind, suikerziek en geïsoleerd wegwijnde in een Amerikaanse cel. Haar hoop was dat Egypte, onder druk van de publieke opinie, de VS zou vragen om uitlevering. Zelf was ze weliswaar een 'revolutionair met een kleine r', zei ze, maar geen islamitische fundamentalist. De regels die ze had ondertekend, getuigde Stewart, verboden haar 'boodschappen' door te geven aan de pers, maar openlijke persberichten voldeden in haar ogen niet aan die definitie.

Of de jury, begin januari begonnen met de beraadslagingen, die redenering wil volgen, is twijfelachtig. Zeker is nu al dat haar acties de geloofwaardigheid en manoeuvreerruimte van collega's in andere terrorisme-zaken heeft aangetast.